

***UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ, FARMACIE, ȘTIINȚE ȘI
TEHNOLOGIE „GEORGE EMIL PALADE” DIN TÂRGU MUREȘ***

***ȘCOALA DOCTORALĂ DE LITERE, ȘTIINȚE UMANISTE ȘI APLICATE
DOMENIUL: FILOLOGIE***

TEZĂ DE DOCTORAT

Rezumat

Doctorand:

Zinica Maria BEJAN

Conducător științific:

Prof. univ. dr. habil. Dorin ȘTEFĂNESCU

TÂRGU MUREȘ

2026

UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ, FARMACIE, ȘTIINȚE ȘI TEHNOLOGIE
„GEORGE EMIL PALADE” DIN TÂRGU MUREȘ
ȘCOALA DOCTORALĂ DE LITERE, ȘTIINȚE UMANISTE ȘI APLICATE
DOMENIUL: FILOLOGIE

FENOMENUL MIGRAȚIEI ÎN PROZA ROMÂNEASCĂ CONTEMPORANĂ

Doctorand:

Zinica Maria BEJAN

Conducător științific:

Prof. univ. dr. habil. Dorin ȘTEFĂNESCU



TÂRGU MUREȘ

2026

SUMAR

ARGUMENT	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
CAPITOLUL I	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
FENOMENUL MIGRAȚIEI. DELIMITĂRI CONCEPTUALE	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
1.1 CONSIDERAȚII GENERALE	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
1.2 CAUZELE GENERATOARE	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
1.3 TEORII ALE MIGRAȚIEI	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
1.4 ETAPE.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
1.5 TIPOLOGII	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
1.6 CONCEPTELE DE MIGRARE, DIASPORĂ, EXIL.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
1.7 STADII EVOLUTIVE	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
1.7.1 LA NIVEL GLOBAL.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
1.7.2 LA NIVEL NAȚIONAL.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
1.8 MECANISME DE INTEGRARE A MIGRANȚILOR	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
1.9 CONCLUZII.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
CAPITOLUL AL II-LEA.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
SFERA IMAGOLOGICĂ.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
2.1 IMAGOLOGIA. ABORDĂRI ALE IMAGINII...	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
2.2 CONSIDERAȚII DESPRE IMAGINAR.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
2.3 IDENTITATE ȘI ALTERITATE.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
2.3.1 EUL CELĂLALT	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
2.4 LIMBA ȘI IDENTITATE	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
2.5 MEMORIA CULTURALĂ.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
2.6 PERSPECTIVE ALE MIGRANTULUI / ASUPRA MIGRANTULUI...	Eroare! Marcaj în document nedefinit.

2.7. CONCLUZII.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
CAPITOLUL AL III-LEA	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
LITERATURA ROMÂNĂ DUPĂ 1989 ȘI FENOMENUL MIGRAȚIEI	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
3.1. MIGRAȚIA CA TEMĂ A PROZEI CONTEMPORANE....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
3.2 MIGRANT / EMIGRANT – PERSONAJ LITERAR.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
3.3 TEME CONEXE FENOMENULUI MIGRAȚIEI	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
3.4 SPAȚII ALE MIGRAȚIEI ÎN PROZA CONTEMPORANĂ	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
3.5 CONCLUZII.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
CAPITOLUL AL IV-LEA	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
REPREZENTĂRI ALE MIGRAȚIEI DIN PERSPECTIVA CELOR RĂMAȘI: ABSENȚĂ, DISLOCARE AFECTIVĂ ȘI DESTABILIZAREA LUMII DE ORIGINE.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
4.1 INOCENȚA ȘI ÎNSTRĂINAREA.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
DAN LUNGU, <i>FETIȚA CARE SE JUCA DE-A DUMNEZEU</i> (2014).....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
4.1.1 REPERE BIOGRAFICE ȘI INFLUENȚE ÎN OPERA AUTORULUI	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
4.1.2 INOCENȚA ȘI ÎNSTRĂINAREA	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
4.2. TRAGEDIA UNUI FRONTIERIST	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
ANDREEA RĂSUCEANU, <i>VÂNTUL, DUHUL, SUFLAREA</i> (2020)	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
4.2.1. REPERE BIOGRAFICE ȘI INFLUENȚE ÎN OPERA AUTOAREI ..	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
4.2.2 TRAGEDIA UNUI FRONTIERIST.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
4.3. LUMEA COPIILOR MATURI.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
LILIANA COROBICA – <i>KINDERLAND</i> (2013).....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.

4.3.1. REPERE BIOGRAFICE ȘI INFLUENȚE ÎN OPERA AUTOAREI ..	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
4.3.2. LUMEA COPIILOR MATURI	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
4.4. CONSECINȚELE MIGRAȚIEI.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
<i>FILIP FLORIAN, TOATE BUFNIȚELE (2012)</i>	<i>Eroare! Marcaj în document nedefinit.</i>
4.4.1. REPERE BIOGRAFICE ȘI INFLUENȚE ÎN OPERA AUTORULUI	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
4.4.2. CONSECINȚE ALE MIGRAȚIEI	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
4.5 CONCLUZII.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
CAPITOLUL AL V-LEA	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
REPREZENTĂRI ALE MIGRAȚIEI DIN PERSPECTIVA CELOR PLECAȚI: MOBILITATE, CONFRUNTARE CU ALTERITATEA ȘI RECONSTRUCȚIE IDENTITARĂ	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
5.1. LOS ANGELES VS MOLDOVA	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
<i>RADU PAVEL GHEO – NOAPTE BUNĂ, COPII! (2017)</i>	<i>Eroare! Marcaj în document nedefinit.</i>
5.1.1. REPERE BIOGRAFICE ȘI INFLUENȚE ÎN OPERA AUTORULUI	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
5.1.2. LOS ANGELES VS MOLDOVA	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
5.2. EVADĂRI	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
<i>BOGDAN PERȚACHE – VISUL CANADIAN (2023)</i>	<i>Eroare! Marcaj în document nedefinit.</i>
5.2.1. REPERE BIOGRAFICE ȘI INFLUENȚE ÎN OPERA AUTORULUI	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
5.2.2. EVADĂRI.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
5.3. SCRIERILE UNUI MATEMATICIAN ROMÂN.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
<i>BOGDAN SUCEAVĂ – AVALON. SECRETELE EMIGRANȚILOR FERICIȚI (2018)...</i>	<i>Eroare! Marcaj în document nedefinit.</i>
5.3.1. REPERE BIOGRAFICE ȘI INFLUENȚE ÎN OPERA AUTORULUI	Eroare! Marcaj în document nedefinit.

5.3.2. SCRIERILE UNUI MATEMATICIAN ROMÂN	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
5. 4. PARADOXUL TRANZIȚIEI	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
GABRIELA ADAMEȘTEANU – <i>FONTANA DI TREVI</i> (2018)	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
5. 4.1. REPERE BIOGRAFICE ȘI INFLUENȚE ÎN OPERA AUTOAREI .	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
5.4.2. PARADOXUL TRANZIȚIEI.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
5.5 CONCLUZII.....	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
CONCLUZII FINALE	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
BIBLIOGRAFIE	Eroare! Marcaj în document nedefinit.

Cuvinte cheie: *migrație, identitate, alteritate, imagologie, străin, celălalt, imago tip*

Migrația reprezintă un fenomen socio-cultural complex care, în contextul actual al globalizării, a devenit o realitate omniprezentă. Acest fenomen joacă un rol tot mai important în modelarea societăților, reușind să modifice granițe culturale, să influențeze aspecte economice și să schimbe destine. . În cazul românilor, acest fenomen al migrației a reprezentat inițial un imbold economic, limitat totuși de anumiți factori: distanță, resurse, diferențe lingvistice sau culturale.

Studiul pornește de la premisa că fenomenul migrației s-a extins atât de mult încât, ajungând la o amploare considerabilă, implicațiile acestuia sunt evidente în domenii dintre cele mai diverse, iar literatura română nu face excepție. Prin intermediul literaturii sunt exprimate influențele și consecințele pe care migrația la are asupra unei societăți sau, în mod mai restrâns,

asupra unui individ. Textele care abordează acest subiect ne oferă oportunitatea de a pătrunde în profunzimea fenomenului, de a descoperi perspective diferite asupra acestuia și de a înțelege, într-o anumită măsură, factorii care susțin fenomenul la amploarea pe care o cunoaștem astăzi. În plus, literatura reprezintă și o formă de manifestare a diasporei, fapt pentru care considerăm relevant studiul literaturii care abordează această temă. Migrația nu rămâne la simplul stadiu de fenomen social și economic reflectat mimetic în literatură, ci devine un nucleu imaginar, generator de semnificații, iar prin intermediul său textele literare articulează forme specifice de identitate, alteritate, apartenență și memorie.

Scopul cercetării noastre urmărește felul în care este reprezentat acest fenomen în literatură și modul în care reușește să ne ofere o imagine în oglindă a realității, redând fidel experiențele, sentimentele, procesul prin care individul trece în căutarea sa de a-și construi o identitate într-un mediu dominat de schimbare. Vom urmări realizarea unei analize sistematice a reprezentărilor migrației în corpusul de texte ales, prin intermediul instrumentarului imagologic, acordând o atenție sporită mecanismelor discursive prin care sunt construite imagotipurile spațiului de destinație, ale celui de plecare și, în special, ale individului migrant. Ne-a preocupat evidențierea modului în care această experiență a migrației a generat scenarii recurente: ruptura, încercarea de adaptare, integrarea parțială, eșecul; precum și diverse tipologii imagologice, în care identitatea se construiește procesual și relațional. Astfel, cercetarea a urmărit permanent identificarea principalelor tipuri de reprezentare imagologică a migrației în cadrul corpusului de texte propus; analiza mecanismelor narative și simbolice prin intermediul cărora se construiește identitatea individului implicat într-un proces de migrație; evidențierea relației care se constituie între imaginarul migrației și diferitele forme de alteritate; formularea unor concluzii care să contribuie la consolidarea unui cadru teoretic aplicabil studiilor imagologice aplicate literaturii recente.

Motivația cercetării vine din necesitatea de a depăși abordările strict tematice sau sociologice ale fenomenului și din dorința de a propune o lectură care să pună în evidență dimensiunea simbolică și imaginară a acestui fenomen. Chiar dacă este un fenomen frecvent discutat, aplicarea concretă a imagologiei asupra prozei contemporane rămâne un aspect destul de puțin explorat, în special în ceea ce privește corelarea între imaginarul migrației și construcția identității narative.

La originalitatea lucrării contribuie în mod semnificativ faptul că autorii selectați aparțin unor categorii diverse, ceea ce permite deschideri multiple prin perspectiva diferită asupra fenomenului: perspectiva sociologului (Dan Lungu), perspectiva migrantului stabilit în străinătate (Bogdan Suceavă), perspectiva inadaptatului la societatea-gazdă (Radu Pavel Gheo) ș.a. În plus, textele alese aparțin literaturii recente, iar astfel surprind fidel implicațiile actuale ale fenomenului. Ne-a preocupat constant corelarea explicită între studiile despre migrație și imagologia literară, aplicată

consecvent asupra prozei contemporane. Migrația nu este tratată doar ca o temă, ci ca un principiu de bază în organizarea discursului narativ.

Abordările folosite pe parcursul cercetării au fost diverse, pornind de la documentarea bibliografică, apoi abordarea interdisciplinară: textele sunt privite prin prisma conexiunilor care există între domenii precum sociologia, politica, economia, literatura și imagologia. Am avut în vedere și analiza comparativă deoarece fenomenul migrației este privit atât din perspectiva prezentului, cât și prin prisma evoluției sale; atât din perspectiva celor implicați direct în procesul de migrație, cât și din perspectiva celor rămași în spațiul de origine; tot comparativ: perspective *ale* vs. *asupra* migrantului.

Lucrarea este structurată în două părți – aspecte teoretice și analize - organizate în cinci capitole. Capitolul I: *Fenomenul migrației. Delimitări conceptuale*, explică unele concepte ce țin de domeniul migrației: cauze, tipuri, teorii, etape mecanisme de integrare, ș.a. Migrația reprezintă un mijloc de interconectare la nivel global. Partea teoretică prezentată în acest capitol are rolul de a scoate în evidență și de a analiza succint noțiunile de bază legate de acest fenomen omniprezent. Încadrarea fenomenului în limitele unei definiții este imposibilă, fapt pentru care ne-am propus prezentarea unor perspective multiple. Cadrul teoretic prezentat surprinde fenomenul din perspectivă economică, socială, culturală și politică. După prezentarea unor considerații generale privind acest fenomen de amploare, vom avea în vedere cauzele care au declanșat și susținut acest fenomen, în special în perioada de după 1989. Factorii care au stat la baza migrației sunt de ordin demografic, economic și/sau politic. Impactul fiecărui factor menționat asupra populației țării noastre va fi detaliat, bazându-ne pe studiile de specialitate existente. O bună parte a capitolului va fi dedicată prezentării teoriilor migrației, dar și a tipurilor de migrație. vom aduce în discuție și fenomenul *brain drain*. Exodul intelectualilor este declanșat de motive diverse, de la lipsa oportunităților până la instabilitatea politică și criza economică. Ne propunem aici o analiză detaliată a factorilor care au declanșat și menținut fenomenul, precum și trasarea unor aspecte definitorii, o analiză comparativă în raport cu exodul forței de muncă.

În continuare, ne vom îndrepta atenția înspre explicarea unor concepte esențiale pentru tema abordată: exil, migrare, diasporă. Ultima parte a capitolului va avea în vedere evoluția migrației, atât la nivel global, cât și la nivelul României. Fenomenul va fi privit de la general spre concret astfel că, după prezentarea unui context larg, la nivel global, ne vom îndrepta atenția spre migrația specifică spațiului european pentru a ne opri mai apoi asupra migrației românești. Situația actuală a fenomenului va fi prezentată prin analiza și interpretarea studiilor de specialitate, a statisticilor, a efectelor la nivel cultural, social și demografic.

Primul capitol se încheie prin prezentarea detaliată a unor mecanisme de integrare a migranților. În această parte nu vom omite un element care contribuie masiv la integrarea

românilor în țara-gazdă și la constituirea marilor comunități de români pe teritorii străine. Vorbim aici despre importanța religiei și a preoților, atât ca factor de coeziune comunitară, cât și ca sprijin social și emoțional. Bisericele din diaspora funcționează de cele mai multe ori sub forma unor centre comunitare, asigurând sprijin și contribuind la bunăstarea și integrarea emigranților. Printre sursele bibliografice valorificate în acest prim capitol se numără lucrările unor autori precum Anghel Remus Gabriel, Horvath Istvan, Bucur-Ioan Alexandra, Iovănel Mihai ș.a.

Capitolul al II-lea: *Sfera imagologică*, prezintă imagologia și abordarea de acest tip. Imagologia oferă un cadru metodologic necesar pentru a înțelege modul în care literatura română contemporană reflectă și configurează imaginea celuilalt și imaginea de sine. Studiul sferei imagologice relevă caracterul constructiv, dinamic și reflexiv al imaginilor alterității, punând în evidență faptul că acestea nu reflectă realități externe obiective, ci sunt rezultatul unor procese culturale și ideologice, prin care o comunitate își definește propria identitate în raport cu celălalt. Sfera imagologică trebuie înțeleasă ca un spațiu intermediar între real și imaginar, în care faptele culturale și reprezentările simbolice se întretes într-o tensiune hermeneutică: imaginea celuilalt este întotdeauna o formă de autodefinire. Imagologia devine un instrument critic indispensabil pentru înțelegerea felului în care identitățile se construiesc, se negociază și se afirmă în cadrul discursurilor culturale. Ea oferă un cadru metodologic solid pentru analiza modurilor de reprezentare a alterității și pentru demontarea mecanismelor de naturalizare a stereotipurilor, contribuind astfel la o lectură mai etică și mai nuanțată a textelor și contextelor culturale contemporane.

Capitolul al III-lea: *Literatura română după 1989 și fenomenul migrației*, reprezintă un capitol de legătură între noțiunile teoretice prezentate anterior și analize. Tema migrației apare ca un efect al libertății de mobilitate dobândite odată cu deschiderea frontierelor. Un fenomen exterior este convertit cu ajutorul literaturii într-un câmp complex de tensiuni morale, afective și simbolice. Se observă felul în care experiența migrației organizează în mod frecvent nucleu de profunzime al narațiunii. Plecarea din țară și toate consecințele generate de această decizie devin mecanisme care modelează conflictul, psihologia personajelor și logica internă a textului. Personajul migrant traversează o ruptură existențială și este marcat de ambivalență, de tensiunea dintre speranță și deziluzie. Identitatea sa este una instabilă, reconfigurată permanent între aici și acolo, fiind astfel un personaj specific, al cărui profil nu se poate încadra nici la figura clasică a exilatului, nici la aceea a individului integrat în totalitate într-o cultură nouă. Migrantul este un personaj al rupturii, al adaptării incomplete și al unei apartenențe problematice. Din experiența migrației derivă alte teme esențiale precum destrămarea și reconfigurarea familiei, copilăria profund afectată de absența părinților, precaritatea, rușinea socială, vulnerabilitatea de gen, memoria locului de origine și tensiunea permanentă dintre idealizarea Occidentului și dezvrăjirea lui.

Capitolul al IV-lea: *Reprezentări ale migrației din perspectiva celor rămași: absență, dislocare afectivă și destabilizarea lumii de origine* cuprinde analiza următoarelor romane: Dan Lungu - *Fetița care se juca de-a Dumnezeu* (2014), Andreea Răsuceanu – *Vântul, duhul, suflarea* (2020), Liliana Corobca - *Kinderland* (2013), Filip Florian – *Toate bufnițele* (2012). Pentru fiecare roman menționat am avut în vedere două aspecte: prezentarea aspectelor biografice și a influențelor manifestate în opera autorului/autoarei și analiza din perspectivă imagologică a romanului ales.

În *Fetița care se juca de-a Dumnezeu*, construcția narativă poate fi abordată dintr-o perspectivă imagologică complexă. Imaginea copilului devine la Dan Lungu un vector de proiecție a imaginarului familial distorsionat de plecarea părinților la muncă în străinătate. Pentru Rădița nu există un model parental care să-și manifeste influența asupra ei într-o perioadă în care ea se află în plină dezvoltare. În consecință, proiectează un model identitar în absența părinților; prin imaginar, anumite obiecte (cum este spre exemplu – cutia veche de bomboane) și mituri personale, ajunge să substituie un model parental atât de necesar. Avem o imagine mentală, o reprezentare cristalizată în jurul alterității parentale, determinată de absența figurii materne. Eficiența imagologică a romanului se construiește și prin alternanța registrelor: copilul reprezintă sensibilitatea, imaginarul și fabulația; adultul migrant reprezintă pragmatismul și negocierea socială; comunitatea rămasă acasă instituie un regim al normelor, al judecății și al bârfelor; iar societatea gazdă și mediul de muncă din Italia conturează ierarhiile și diverse stereotipuri reciproce.

În *Kinderland* accentul este pus pe efectele pe care migrația le are asupra celor lăsați în urmă, acasă. În felul acesta, centrul de greutate al reprezentării se mută de la individul migrant spre universul afectiv al absenței. Copilăria devine un spațiu al vulnerabilității la consecințele plecării, iar imaginarul familial este puternic fragmentat, demitizat. Figura părintelui migrant este construită aproape exclusiv prin lipsă, proiecție și substituție. Spațiul domestic își pierde funcția protectoare și devine un loc al instabilității și al maturizării premature. Asupra Occidentului se conturează o imagine tensionată, chiar dacă el nu este reprezentat în mod direct, ci doar prin efectele pe care le are, în mod indirect, asupra spațiului de origine. Alteritatea devine astfel o instanță indirectă, dar decisivă, capabilă să reorganizeze imaginarul relațiilor de familie și al comunității.

Analiza imagologică a romanului *Kinderland*, fundamentată pe reperele teoretice furnizate de antropologia imaginarului și hermeneutica ricœuriană, evidențiază faptul că alteritatea nu se reduce la relațiile interculturale, ci se produce o hartă internă a alterităților, în cadrul căreia relațiile familiale și sociale sunt traversate de puternice tensiuni simbolice. În roman, *celălalt* este mama absentă, tatăl lipsit de autoritate, frații vulnerabili, copilul-adult, abandonat social, comunitatea

resemnată, străinătatea hegemonică sau instituțiile absente. Alteritatea nu rămâne astfel doar un efect al diferenței, ci este prezentată ca un rezultat al unei puternice rupturi structurale, provocată de migrația economică.

În *Vântul, duhul, suflarea*, migrația este problematizată diferit, iar frontiera, încercarea de trecere și absența devin nuclee simbolice ale experienței identitare. Romanul pune în evidență dramatica suspendare dintre lumi, dintre maluri, dintre forme de apartenență incompatibile. Migrația este asociată cu ruptura ireversibilă, cu trauma istorică și cu imposibilitatea revenirii. În plus, subiectul este pus în imposibilitatea unei reconcilierii depline între spațiul dorit și spațiul locuit, fiind permanent suspendat în incertitudine. Alteritatea este evidențiată prin dimensiunea ei simbolică, iar spațiul nu mai este doar un decor al traversării, ci o suprafață în care se manifestă puternic memoria și pierderea. Migrația devine un mod de a trăi între lumi, fără posibilitatea unei stabilizări identitare reale.

Romanul *Toate bufnițele* se dovedește a fi un roman al unei mobilități difuze, al biografiilor remodelate de plecare, boală și memorie și al depărtărilor care nu se reduc la frontieră. Este surprinsă o rețea de fisuri existențiale, iar centrul biografic este marcat de instabilitate. Filip Florian nu surprinde cazul clasic al străinului național, ci dezvăluie un discurs despre alteritatea apropiată, pe care o tratează etic, nuanțat și contextualizat, fără a acorda importanță stereotipurilor.

Identitatea se construiește prin apropierea de *celălalt*, nu prin raportarea la diferențele existente. Textul mută accentul de pe alteritatea etno-culturală pe cea relațională și temporală. Personajele și trecutul însuși devin figuri ale *celuilalt*, construind atât identitate de tip *idem*, cât și identitate de tip *ipse* prin poveste și transmitere. Simbolurile întâlnite generează o serie de imagini care conduc spre regimul nocturn al operei, iar imaginarul reface prin intermediul memoriei acele aspecte existențiale afectate de timpul devastator. Migrația, imagologia și memoria se împletesc într-o formă densă, generând o poetică a absenței și a transiterii. Discursul imagologic este orientat spre alteritatea intimă. Imaginarul are rol funcțional, încercând să reducă efectele devastatoare ale istoriei și ale mobilității, fiind o formă de supraviețuire a identității.

Astfel, textul integrează tema migrației într-o construcție narativă mai subtilă, unde mobilitatea și raportarea la alteritate compun un univers în care efectul social al plecării este lăsat în plan secund, importanța majoră fiind acordată reverberațiilor sale interioare și culturale. Migrația este legată aici de dinamica relațiilor, de felul în care proximitatea și distanța modifică percepția despre sine, despre ceilalți, despre locuri și despre timp. Identitatea se formează prin contact, comparație și interiorizare a diferenței, iar Celălalt este o instanță care obligă la redefinirea propriei poziții în lume. Romanul ales completează tabloul oferit de celelalte texte și nuanțează ideea conform căreia migrația este și o formă de mobilitate a conștiinței, o deschidere spre perspectivele identitare multiple.

Capitolul al V-lea: *Reprezentări ale migrației din perspectiva celor plecați: mobilitate, confruntare cu alteritatea și reconstrucție identitară* este dedicat analizelor următoarelor romane: Radu Pavel Gheo – *Noapte bună, copii!* (2010), Bogdan Perțache – *Visul canadian* (2023), Bogdan Suceavă – *Avalon. Secretele emigranților fericiți* (2019), Gabriela Adameșteanu – *Fontana di Trevi* (2018). Capitolul este structurat la fel ca precedentul și are în vedere, pentru fiecare autor ales, prezentarea aspectelor biografice și a influențelor în opera autorului/autoarei și analiza din perspectivă imagologică a romanului ales. Acest capitol de analize aduce o schimbare de perspectivă, întrucât textele ales prezintă migrația din perspectiva individului implicat în mod direct.

În romanul lui Radu Pavel Gheo, *Noapte bună, copii!*, imaginarul Occidentului se construiește ca un spațiu al libertății, al evadării din constrângerile existente și al promisiunii. Diferențele care apar între Occidentul imaginat și realitatea întâlnită generează în rândul personajelor fisuri ale conștiinței. Spațiul de destinație devine fundal pentru confruntarea personajelor cu propriile limite, iar oscilația permanentă între fascinație și luciditatea modelează semnificativ identitatea. Privit din perspectivă imagologică, romanul este relevant pentru imaginea Occidentului funcționează inițial ca un mit al spațiului compensator, iar apoi devine realitate demitizată, brută. Firul narativ urmărește în detaliu procesul prin care experiența unui contact concret cu alteritatea modifică profund reprezentările existente anterior și declanșează o privire mai realistă asupra lumii occidentale.

Romanul construiește migrația ca mecanism total, complet: economic, simbolic, afectiv, corporal. Plecarea implică automat o reordonare a memoriei și o rescriere a sinelui în raport cu Celălalt. Frontiera are rolul de nucleu de semnificație al migrației, un prag între două lumi, dar și un spațiu al violenței și al reconfigurării identitare. Imagologia romanului se construiește pe axa *eu-altul*, respectiv *aici-acolo*, iar alternanța permanentă a vocilor pune migrația în relație cu un imaginar al copilăriei care nu se încheie nici după mai bine de un deceniu. Aceasta revine ca fantasmă, vină sau moștenire, iar „dincolo” nu mai este doar un spațiu idealizat, ci un mod de a fi.

Visul canadian operează în mod semnificativ cu un imaginar al succesului, punând accentul pe uzura, demitizarea treptată a acestuia. Migrația este pusă în relație cu un model extern care este inițial perceput ca soluție salvatoare. Ulterior, după ce este interiorizat și confruntat cu realitatea exterioară, modelul își pierde atributele care l-au făcut să fie atât de dorit și își dezvăluie fragilitatea. Odată cu deplasarea individului se produce și o degradare a unei fantasme colective, iar Occidentul încetează să mai fie privit ca un spațiu salvator, capabil să rezolve crize sociale și personale ale indivizilor veniți din Est. Textul analizat dovedește faptul că imaginile despre străinătate circulă ca formule de prestigiu, speranță și compensare, dar sunt supuse revizuirii atunci când intră în contact cu experiența nemijlocită.

Migrația este organizată și prezentată ca o succesiune de frontiere care nu sunt doar geografice, ci și instituționale, culturale, economice sau afective. Abordarea imagologică pe care am propus-o permite ilustrarea modului în care aceste frontiere produc anumite imagotipuri despre Occident, văzut ca ordine, sancțiune, filtru; despre România marcată de birocrăție și improvizație; dar și despre migrant ca identitate negociată în mișcare. În ceea ce privește identitatea și consecințele migrației asupra acesteia, se poate observa faptul că ipseitatea este reconfigurată prin rupturi, promisiuni și reordonări ale relațiilor semnificative. Din perspectiva imaginarului, acesta este conturat la nivel narativ din tensiunea dintre antiteză și demitizare. Specificul romanului lui Bogdan Perțache este conferit de abilitatea acestuia de a pune în același cadru narativ proiecția și dezvrăjirea, speranța și limitele, visul și procedura administrativă.

În *Avalon. Secretele emigranților fericiți*, se pune în evidență confruntarea continuă și directă dintre aparența reușitei și straturile mai subtile ale înstrăinării. Este problematizată retorica succesului emigrantului intelectual și este pusă sub semnul îndoielii imaginea unei integrări line, fără costuri afective. Lumea emigrantului se construiește prin încercări de adaptare, duplicare identitară și negociere permanentă între aparență și profunzime. Migrația produce modificări sociale și culturale, precum și fragmentări identitare. Subiectul este forțat să trăiască permanent pe falia dintre imaginea publică a reușitei și adevărul intim al dislocării. Clișeul emigrantului împlinit, de succes este destabilizat, iar romanul propune o lectură mai critică a integrării.

Romanul prezintă o deplasare a tânărului intelectual care generează, în sens imagologic, o deplasare a imaginilor. Stereotipurile cunoscute și care apar recurent în proza de migrație cunosc aici o mutație. Românul emigrant nu mai este vulnerabil, ci competent, trecând printr-un proces de reconstrucție de sine; America trece de la idealizare la experiență concretă, în vreme ce România devine un spațiu reinterogată critic, iar imaginea noțiunii de *acasă* se construiește prin configurație profesională și afectivă. Bogdan Suceavă construiește auto-imagini și hetero-imagini puternice pe fundalul migrației academice postcomuniste. Scopul nu este de a reprezenta alteritatea, ci de a arăta modul în care aceasta restructurează în profunzime subiectul.

Se construiește o configurație imagologică în jurul a cinci nuclee importante: auto-imaginea est-europeanului neliniștit, vulnerabil la suspiciune și atent la propria evaluare; hetero-imaginea Occidentului ca instanță de control; hetero-imaginea României ca spațiu al plafonului profesional; raportul centru-periferie; redefinirea conceptului de *acasă*, ca spațiu ambivalent, iubit, dar necesar de părăsit. Textul nu idealizează nici America, nici România, ci pune în evidență tensiunea dintre cele două spații, arătând cum identitatea migrantului se reconstruiește într-un proces al trecerii.

Criza identitară provine din faptul că individul este nevoit să se justifice constant, să-și explice numele, să dovedească ce valorează, iar toate acestea generează neliniște atunci când

protagonistul se raportează la noul spațiu, dar are capacitatea de a genera fericire atunci când acesta se raportează la spațiul de origine. Identitatea se construiește în tensiunea dintre privirea despre sine și privirea celuilalt, dintre dorința afirmării și melancolia desprinderii. Identitatea românului migrant se constituie la intersecția dintre auto-imagine, hetero-imagine, spațiul de frontieră și imaginarul unei noi lumi. „Emigrantul fericit” din titlu este o figură critică și ironică; în spatele aparentei fericiri stă o ruptură, iar în spatele rupturii stă un proces laborios de refacere a sinelui fragmentat între două lumi.

Romanul lui Bogdan Suceavă se construiește pe trei dimensiuni reprezentând din perspectivă imagologică un text imagotipic, din perspectivă hermeneutică un discurs care pune în scenă sensuri ale emigrării, iar din perspectivă identitară un roman al sinelui reconstruit prin alteritate.

Ultimul roman analizat, *Fontana di Trevi*, propune o privire distinctă asupra migrației, pe care o prezintă în strânsă legătură cu memoria, cu biografia și cu profunzimea apartenențelor afective. Deplasarea între două spații presupune aici și traversarea unor straturi temporale, existențiale, afective și simbolice. Autoarea urmărește și prezintă în detaliu modul în care experiența străinătății influențează percepția asupra trecutului, asupra relațiilor și asupra propriei deveniri. Alteritatea nu se reduce la exterioritate pură, ci este parte dintr-un proces mai amplu, subiectul fiind forțat să se reconfigureze prin acumularea unor distanțe succesive față de locul de origine, față de trecut și față de versiunile anterioare ale sinelui. Relevanța textului vine din faptul că acesta surprinde interferența dintre imaginea celuilalt spațiu și imaginea retrospectivă a propriei vieți.

Conceptele de interes pentru analiza noastră, și anume imagologie, migrație, identitate și imaginar converg în cadrul romanului analizat. Secvențele care surprind discuțiile dintre Letiția și Sultana sau Letiția și Petru descriu producerea reciprocă a imaginilor despre ceilalți, a stereotipurilor. Imaginarul se organizează în special în jurul casei, al fântânii și al reîntoarcerii. Identitatea apare ca o construcție fragmentată, alcătuită din straturi locative și narrative. Romanul devine o amplă meditație asupra imposibilității ființei desprinse de ipostaza inițială de a mai aparține integral unui singur loc, unui singur timp sau unui singur eu.

În acest sens, textul poate fi citit nu doar ca un roman al migrației, ci și ca roman al alterității interne, al diferențelor care se produc în interiorul aceleiași comunități. Romanul reușește să mute alteritatea dintr-un plan strict geopolitic în planul eticii memoriei. Problematika alterității nu se mai concentrează doar în jurul celuilalt, a străinului, ci manifestă o preocupare directă pentru individul despre care se consideră că are dreptul de a vorbi despre trecut, de a revendica o memorie legitimă. Este scoasă la iveală distribuția inegală a experiențelor istorice și modul în care acest aspect generează diferențe de identitate și de discurs. Imagologia străinului exterior este lăsată într-

un plan secundar, iar accentul este pus pe imagologia proximității devenite de recunoscut. Exilul și trauma dizolvă esența comunității și o transformă într-un spațiu al diferențelor. În roman, *celălalt* este românul plecat, românul rămas, tânărul postcomunist, dar și sinele.

Capitolele dedicate analizelor confirmă faptul că literatura română contemporană a tematizat migrația într-o manieră complexă, evitând reducția sa la valoare documentară și transformând experiența mobilității într-un teren fertil pentru reflecții asupra identității, alterității și imaginarului social. Se configurează un câmp de reprezentări în care coexistă speranța și trauma, fascinația și deziluzia, ruptura și reconfigurarea. Migrația este ilustrată ca o experiență de transformare profundă a raporturilor dintre sine și lume, iar deplasarea are drept consecințe fragmentarea universurilor rămase în urmă, resemantizarea spațiilor de apartenență și negociere identitară permanentă.

Fiecare text ales scoate în evidență ambiguitatea migrației; aceasta poate însemna evadare, reușită, eșec, dezamăgire sau pierderea echilibrului și a identității. Din toată ambivalența prezentată de romanele analizate reiese una dintre ideile centrale ale cercetării, anume că migrația nu este prezentată ca un fenomen idealizat, ci ca unul care destabilizează certitudinile anterioare și obligă individul să trăiască între mai multe coduri culturale, afective și simbolice.

Pe parcursul întregii cercetări am urmărit prezentarea migrației ca fenomen care depășește înțelesul simplu al unei deplasări geografice și devine o experiență a rupturii identitare prin intermediul căreia sunt reorganizate radical raporturile dintre individul migrant și familie, societate, limbă sau memorie. În spațiul românesc, fenomenul cunoaște o evoluție semnificativă după 1989, fiind legat în mod direct de căderea restricțiilor de circulație și de transformările sociale și economice specifice perioadei de tranziție postcomunistă. Prin literatura de migrație, perioada de tranziție se transformă într-un mijloc de proiectare și observare a mobilității, a dezrădăcinării, a dramelor identitare și a revenirilor problematice, experiența fiind interiorizată într-o nouă tematică literară.

Prin migrație, nu se produce întotdeauna doar o pierdere, ci asistăm, în majoritatea situațiilor, și la producerea unei recalibrări sociale și identitare. Individul migrant este forțat de împrejurări să se compare constant, să-și negocieze identitatea, să-și reevalueze capacitățile și să trăiască permanent într-un regim al dublului, pendulând între un *aici* și un *acolo*. În textele care compun corpusul de analiză, migrația reprezintă un dispozitiv de cunoaștere a literaturii de după 1989.

Astfel, migrația este, în proza românească contemporană, o experiență de ruptură existențială care schimbă identitatea, familia, raportarea la conceptul de „acasă” și relațiile sociale. Din perspectivă imagologică, ea pune în joc imaginea de sine și imaginea celuilalt, adică felul în care sunt reprezentate spațiul de origine, spațiul de destinație și relația dintre ele. În literatura

română de după 1989, migrația devine o temă centrală, deoarece exprimă foarte bine tensiunile tranziției: libertate și dezrădăcinare, speranță și pierdere, plecare și înstrăinare. Proza postdecembristă transformă migrația într-un mod esențial de a înțelege identitatea și alteritatea.

Unind imaginile oferite de romanele analizate, observăm că ele alcătuiesc o hartă complexă a migrației românești de după anul 1989. Textele spun povești diferite, reușind astfel să surprindă majoritatea implicațiilor migrației. Dan Lungu și Liliana Corobca arată costul pe care migrația îl are asupra copilului rămas acasă; Andreea Răsuceanu radicalizează tema prin tragedia unei treceri ilegale și prin figura frontieristului care devine de negăsit; Radu Pavel Gheo discută despre seducția și demitizarea imaginarului american; Bogdan Perțache explorează ieșirea ca vis de reconstrucție identitară; Bogdan Suceavă surprinde migrația intelectuală și ironia succesului plătit scump; în final, Gabriela Adameșteanu urmărește sedimentarea biografică a migrației într-o conștiință formată de tranziție.

Migrația a devenit una dintre marile surse tematice și imagologice ale literaturii române contemporane. Ea obligă textul să regândească familia, copilăria, memoria și imaginea de sine. Mai mult decât atât, prin literatura de migrație se produce un nou tip de personaj: subiectul mobil, fracturat, care nu mai poate fi înțeles în afara relației dintre *aici* și *dincolo*. În acest tip de literatură, migrația nu este doar subiect, ci este un principiu de restructurare a sensibilității narative.

BIBLIOGRAFIE (SELECTIV)

I. BIBLIOGRAFIA OPEREI

1. Adameșteanu, Gabriela, *Fontana di Trevi*, Editura Polirom, Iași, 2025.
2. Corobca, Liliana, *Kinderland*, Editura Polirom, Iași, 2013.
3. Filip Florian, *Toate bufnițele*, Editura Polirom, Iași, 2022.
4. Gheo Radu, Pavel, *Noapte bună, copii!*, Editura Polirom, Iași, 2010.
5. Lungu, Dan, *Fetița care se juca de-a Dumnezeu*, Editura Polirom, Iași, 2014.
6. Perțache, Bogdan, *Visul canadian*, Editura Polirom, Iași, 2023.
7. Răsuceanu, Andreea, *Vântul, duhul, suflarea*, Editura Polirom, Iași, 2023.

8. Suceavă, Bogdan, *Avalon. Secretele emigranților fericiți*, Editura Polirom, Iași, 2019.

II. BIBLIOGRAFIE CRITICĂ

II.1 DICȚIONARE

1. * *Dicționar etimologic de termeni științifici*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1987, accesat online la adresa <https://dexonline.ro/sursa/dets>.
2. * *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Academia Română, Institutul de Lingvistică, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009, accesat online la adresa <https://dexonline.ro/sursa/dex09>.
3. * *Dicționarul explicativ al limbii române* (ediția revăzută și adăugită), Academia Română, Institutul de Lingvistică, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2012.
4. Audi, Robert, *The Cambridge Dictionary of Philosophy*, Second Edition, Cambridge University Press, New York, 1999.
5. Erdeli, George (coord.), *Dicționar de geografie umană*, Editura Corint, București, 1999.
6. Ferréol, Gilles, Jucquois, Guy, *Dicționarul alterității și al relațiilor interculturale*, traducere de Nadia Farcaș, Editura Polirom, Iași, 2005.
7. Guțu, Gheorghe, *Dicționar Latin-român*, Editura Humanitas, București, 2007.
8. Marcu, Florin, *Marele dicționar de neologisme*, Editura Saeculum, București, 2000.

II.2 LUCRĂRI GENERALE

1. Anghel, Remus Gabriel, Horvath, Istvan, *Sociologia Migrației. Teorii și studii de caz românești*, Editura Polirom, Iași, 2009.
2. Assmann, Jan, *Memoria culturală. Scriere, amintire și identitate politică în marile culturi antice*, traducere de Octavian Nicolae, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2013.
3. Bachelard, Gaston, *Apa și visele. Eseu despre imaginația materiei*, ediția a II-a, traducere de Irina Mavrodin, Editura Univers, 2025.
4. Bachelard, Gaston, *Poetica spațiului*, traducere de Irina Bădescu, prefață de Mircea Martin, Editura Paralela 45, Pitești, 2003.
5. Boldea, Iulian, *Rătăcind printre ficțiuni: secvențe de literatură română contemporană*, Editura Eikon, București, 2024.

6. Bucur-Ioan, Alexandra, *Imigrația și integrarea imigranților*, Editura Universitară, București, 2021.
7. Cormoș, Viorica-Cristina, *Schimbări identitare în lumea migrației internaționale*, Editura Lumen, Iași, 2015.
8. Crăciun, Gheorghe, *Pulsul prozei*, Editura Polirom, Iași, 2018.
9. Cucu, S. Vasile, *Geografia populației și așezărilor umane*, Ediția a II-a revizuită, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981.
10. Daba-Buzoianu, Corina, *Morfologia imaginii*, Editura Institutul European, Iași, 2013.
11. Durand, Gilbert, *Aventurile imaginii. Imaginația simbolică. Imaginarul*, traducere de Muguraș Constantinescu și Anișoara Boboce, Editura Nemira, București, 1999.
12. Durand, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarii. Introducere în arhetipologia generală*, traducere de Marcel Aderca, postfață de Cornel Mihai Ionescu, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998.
13. Erdeli, George, Dumitrache, Liliana, *Geografia populației*, Editura Corint, București, 2001.
14. Feraru, Petronela Daniela, *Migrație și dezvoltare. Aspecte socioeconomice și tendințe*, Editura Lumen, Iași, 2011.
15. Fircă, Ștefan, *Strategii ale (de)construcției identitare în proza românească interbelică*, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2019.
16. Gadamer, Hans-Georg, *Actualitatea frumosului*, traducere de Val. Panaitescu, Editura Polirom, Iași, 2000.
17. Iovănel, Mihai, *Istoria literaturii române contemporane 1990-2020*, Editura Polirom, Iași, 2021.
18. Legrain, Philippe *Immigrants: your country needs them*, Ed. Little, Brown, 2006.
19. Marian, Rodica, *Identitate și alteritate*, Editura Ideea Europeană, București, 2012.
20. McGrew, Anthony, Lewis, G. Paul, *Global Politic: Globalization and the Nation States*, Cambridge, The Polity Press, 1993.
21. Mucchielli, Alex, *L'identité*, Editura Presses Universitaires de France, Paris, 1986.
22. Pageaux, Daniel-Henri, *Literatura comparată și generală*, traducere de Lidia Bodea, cuvânt introductiv de Paul Cornea, Editura Polirom, Iași, 2000.
23. Ricœur, Paul, *Eseuri de hermeneutică*, traducere de Vasile Tonoiu, Editura Humanitas, București, 1995.
24. Ricœur, Paul, *Memorie, istorie, uitare*, traducere de Ilie Gyurcsik și Margareta Gyurcsik, Editura Amarcord, Timișoara, 2001.

25. Ricœur, Paul, *Sinele ca altul*, traducere de Alina- Daniela Marinescu și Paul Marinescu, Editura Spandugino, București, 2020.
26. Sandu, Dumitru, *Lumile sociale ale migrației românești în străinătate*, Editura Polirom, Iași, 2010.
27. Sartre, Jean-Paul, *Ființa și neantul: eseu de ontologie fenomenologică*, Ediție revizuită și index de Arlette Elka'im-Sartre, traducere de Adriana Neacșu, Editura Paralela 45, Pitești, 2004.
28. Sartre, Jean-Paul, *Imaginația*, traducere de Narcisa Șerbănescu, Editura Aion, Oradea, 1997.
29. Stiglitz, Joseph, *Globalizarea. Speranțe și deziluzii*, Editura Economică, București, 2005.
30. Stoica, Ionel, *Tentația migrației: necesitate și oportunitate într-o lume globalizată*, Editura Militară, București, 2011.
31. Ștefănescu, Dorin, *Poetica imaginii: o fenomenologie a inaparentului*, Editura Paideia, București, 2015.
32. Ștefănescu, Dorin, *Texte și contexte : abordări hermeneutice*, Editura Limes, Florești, 2020.
33. Ștefănescu, Dorin, *Scrieri Vol. 4: Poetica imaginii: o fenomenologie a inaparentului; Poetică fenomenologică: lectura imaginii*, Editura Eikon, București, 2024.
34. Todorova, Maria, *Balcanii și balcanismul*, traducere de Mihaela Constantinescu și Sofia Oprescu, Editura Humanitas, București, 2000.
35. Tomașevski, Boris, *Teoria literaturii. Poetica*, traducere de Leonida Teodorescu, Editura „Univers”, București, 1973.
36. Tucan, Dumitru, *Teoria literaturii: perspective istorice și analitice asupra textului literar*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2018.
37. Ungureanu, Alexandru, Muntele, Ionel, *Geografia populației*, Editura Sedcom Libris, Iași, 2006.
38. Vlad, Ion, *Lectura prozei. Eseuri. Comentarii. Interpretări*, Editura Cartea Românească, București, 1991.
39. Voncu, Răzvan, *Prozatori români de azi*, Editura Cartea Românească, București, 2023.
40. Wunenburger, Jean-Jacques, *Filozofia imaginilor*, traducere de Muguraș Constantinescu, ediție îngrijită și postfață de Sorin Alexandrescu, Editura Polirom, Iași, 2004.

II. 3 STUDII ȘI ARTICOLE ÎN VOLUME COLECTIVE

1. Assmann, Aleida, *Canon and Archive*, în Erll, Astrid, Nünning, Ansgar, (ed.), *Cultural memory studies: an international and interdisciplinary handbook*, Berlin, 2008.

2. Boldea, Iulian, *Imagologie, globalism și interculturalitate*, în volumul *European integration between tradition and modernity congress*, Editura Universității „Petru Maior”, Târgu-Mureș, Vol.5 / 2013.
3. Braga, Corin, *Abordări antropologice ale imaginarului religios*, în Corcinschi, Nina, (coord.), *Imagine. Imaginar. Reprezentare*, Editura Cartier Popular, Chișinău, 2024.
4. Cesereanu, Ruxandra, *Dezintoxicarea creierelor*, în Braga, Corin (coord.), *Concepte și metode în cercetarea imaginarului: Dezbaterile Phantasma*, Editura Polirom, Iași, 2007.
5. Codoban, Aurel, *Adevărul imaginației este narativitatea*, în Corcinschi, Nina (coord.), *Imagine. Imaginar. Reprezentare*, Editura Cartier Popular, Chișinău, 2024.
6. Dumitrescu, Domnița, *Exilul ca temă literară universală*, în Andraș, M. Carmen (coord.), *Confluente româno-americeane*, Editura Mica Doris, Târgu Mureș, 1995.
7. Iacob, Luminița-Mihaela, *Imagologia și ipostazele alterității: străini, minoritari, excluși*, în Neculau, Adrian, Ferréol, Gilles, *Minoritari, marginali, excluși*, Editura Polirom, Iași, 1996.
8. Iftode, Cristian, *Împotriva identității?* în Marincea, Adina (coord.), *Barem identitar: prejudecăți colective, realități personale*, Editura Black Button Books, București, 2020.
9. Ignat-Coman, Luminița, *Imaginea de sine*, în Braga, Corin (coord.), *Enciclopedia imaginarilor din România, vol. III., Imaginar istoric*, Editura Polirom, Iași, 2020.
10. Ilea, Laura T., *Imaginarul exilului și al diasporei*, în Braga, Corin (coord.), *Enciclopedia imaginarilor din România, vol. I: Imaginar literar*, Editura Polirom, Iași, 2020.
11. Leerssen, Joep, *Imagology; History and method* în Beller, Manfred, Leerssen, Joep *The Cultural Construction and Literary Representation of National Characters, A Critical Survey*, Editura Rodopi, Amsterdam, 2007.
12. Mateescu, Barbu, *Identitate și societate. Joc vs șoc*, în Marincea, Adina, (coord.), *Barem identitar: prejudecăți colective, realități personale*, Editura Black Button Books, București, 2020.
13. Poenar, Horea, *Lux, calm și voluptate – Un excurs de estetică fenomenologică*, în Braga, Corin (coord.), *Concepte și metode în cercetarea imaginarului: Dezbaterile Phantasma*, Editura Polirom, Iași, 2007.
14. Prelipcean, Gabriela, *Perspectivile politicii de migrație în contextul demografic actual din România*, în Suditu, Bogdan (coord.), *Studii de strategie și politici*, Editura Institutului European din România, București, 2013.

15. Stancu, Elena, *Toată viața între două ape, toată viața între două limbi*, în Marincea, Adina (coord.), *Barem identitar: prejudecăți colective, realități personale*, Editura Black Button Books, București, 2020.
16. Șerban, Monica, *Migrație*, în Vlăsceanu, Lazăr (coord.), *Sociologie*, Editura Polirom, Iași, 2011.
17. Vâlcu, Cornel, *Humboldt, triada actanților ontologici și alteritatea*, în Braga, Corin, (coord.), *Concepte și metode în cercetarea imaginarului: Dezbaterile Phantasma*, Editura Polirom, Iași, 2007.
18. Vultur, Smaranda, *În câte feluri poți fi altul pentru ceilalți*, în Bocșan, Nicolae, Leu, Valeriu (coord.), *Identitate și alteritate. Studii de imagologie*, Editura Banatica, Reșița, 1996.

II. 4 STUDII ȘI ARTICOLE ÎN PERIODICE:

1. Axinte, Șerban, *O lume în care „dosarul” contează*, în revista „Cultura”, nr. 22 (520) / 2015.
2. Bălici, Mihnea, *”Lent voices”: the politics of romanian migrant life writing* în „Dacoromania Litteraria”, vol. XI, 2024.
3. Bolțașu Nicolae, Dorica, *La capătul drumului este întotdeauna cerul*, în revista „Observator cultural”, nr. 919 / 27. 04. 2018.
4. Borza, Cosmin, Turcuș, Claudiu, *Tragicomedia Occidentului: emigrația economică în romanele și filmele românești din anii '90*, în revista „Transilvania”, nr. 5 /2024.
5. Burța-Cernat, Bianca, *România profundă. Destrămări, deziluzii*, în revista „Observator Cultural”, nr. 756/ 23.01.2015.
6. Cătălui, Iulian, *Interviu cu scriitoarea Gabriela Adameșteanu*, în revista „Astra”, nr. 1-2 / 2012.
7. Crețu, Bogdan, *Fontana di Trevi – un roman al memoriei (I)*, în revista „Observator Cultural”, nr. 944 / 26. 10. 2018.
8. Cristea-Enache, Daniel, *Copii fără părinți (I)*, în revista „Observator Cultural”, nr 689 / 06.09.2013.
9. Cristea-Enache, Daniel, *Pete la dosar (I) - Provizorat, de Gabriela Adameșteanu*, în revista „Observator Cultural”, nr. 547 / 22. 10. 2010.
10. Cristea-Enache, Daniel, *Romanul unei generații - Noapte bună, copii!, de Radu Pavel Gheo*, în revista „Observator Cultural”, nr. 535/28.07.2010.

11. Gheorghe, Cezar, *Interviu cu Andreea Răsuceanu*, în revista „Observator Cultural”, nr. 1189 / 19.12.2023.
12. Handru, Ciprian, *A fi imigrant înseamnă...*, în revista „Ficțiunea”, nr. 211 / 121 (serie nouă) / octombrie 2025.
13. Handru, Ciprian, *Interviu cu Ștefan Firică: Migrația îți conferă o poziție extrateritorială*, în revista „Ficțiunea”, nr. 209 / 119 (serie nouă) / august 2025.
14. Jora, Lucian, *Imagologie și memorie istorică colectivă în diplomația culturală*, în „Revista de Științe Politice și Relații Internaționale”, vol. XI, nr. 2, București, 2014.
15. Macrea-Toma, Ioana, *Excepția sincerității: romanul migrației academice*, în „Observator Cultural”, nr. 966 / 11. 04. 2019.
16. Mironescu, Andreea, Borza, Cosmin, Iovănel, Mihai, Stan, Adriana, *Romanele memoriei: noi subgenuri pentru literatura română contemporană*, în revista „Transilvania”, nr. 8 / 2024.
17. Pătrășconiu, Cristian, *Interviu Gabriela Adameșteanu: în literatură, toate lucrurile sunt complicate...*, în revista „Orizont”, nr. 6 / mai, 2019.
18. Perțache, Bogdan, *Mic ghid de supraviețuire și adaptare în Canada*, în „Dilema Veche” nr. 1007 / 27 iulie – 2 august 2023.
19. Poenariu, Senida, *Din nou despre viață și necunoscutele ei*, în revista „Vatra ” nr. 1-2/2021;
20. Purcaru, Alina, *Cristina, un copil prea adult*, în „Observator cultural”, nr. 684 / 02.08.2013;
21. Purice, Oana, *Filip Florian – Toate bufnițele: Despre bufnițe, nici un cuvânt*, în „Observator Cultural”, nr. 655 / 20. 12. 2012.
22. Rusu, Mina Maria, *Despre identitate lingvistică vs identitate culturală*, în revista „Limba română azi”, Chișinău, nr. 4 / 2014.
23. Schröder, Christoph, *Provizorat de Gabriela Adameșteanu, cronici în presa germană (I)*, traducere de Ioana Gruenwald, în revista „Observator Cultural”, nr. 1083 / 20.10.2021.
24. Simion, Eugen, *La littérature migrante (II)*, în revista „Caiete critice”, nr. 4 (282)/2011.
25. Soare, Diana, *Interviu cu Dan Lungu*, în „Suplimentul de Cultură”, nr. 156 / 1-7 decembrie 2007.
26. Stan, Adriana, *On Your Own in a One-and-Unequal World: Forms and Worldviews in Contemporary Romanian Narratives of Emigration*, în revista „Transilvania”, nr. 4 / 2024.
27. Șimonca, Ovidiu, *Nici o putere nu poate opri firescul lucrurilor. Interviu cu Liliana Corobca*, în revista „Observator cultural”, nr. 1044 / 17.12.2020.

28. Tudoroiu, Theodor, *The Changing Patterns of Romanian Immigration to Canada*, în „Journal of Identity and Migration Studies”, vol. I, nr. 2, 2007.
29. Ungureanu, Laurențiu, *Interviu Filip Florian, scriitor: „Dacă trăiești intens scrisul, ajungi secat”*, în „Adevărul”, 13.09.2012.
30. Ung, Snejana, *Should I Stay or Should I Move Back? Literary Representations of Emigration to the US in Postcommunist Romanian Literature*, în revista „Transilvania”, nr. 9 / 2023.
31. Vincze, Ferenc, *Emigrarea ca miracol: Banatul ca loc miraculos al primelor treceri de frontieră*, în revista „Transilvania”, nr. 9 / 2024.

II. 5 SITOGRAFIE:

II. 5. 1 ARTICOLE:

1. Adameșteanu, Gabriela, Interviu realizat de Greceanu, Adela, *Timpul prezent în literatură: „Meserii nerecomandate femeilor” de Gabriela Adameșteanu: o carte despre tensiunile dintre viață și literatură*, Radio România Cultural, 28. 11. 2025 accesat online la adresa <https://www.radioromaniacultural.ro/emisiuni/timpul-prezent/timpul-prezent-in-literatura-meserii-nerecomandate-femeilor-de-gabriela-adamesteanu-o-carte-despre-tensiunile-dintre-viata-si-literatura-id51293.html>,
2. Bardan, Alexandra, „Occidentul imaginar” și România socialistă în anii 1980: o analiză din perspectiva istoriei orale, în „Revista Română de Sociologie”, nr. 3–4, București, 2024, accesat online la adresa <https://www.revistadesociologie.ro/content/rev-3-42024-4>.
3. Boltașu Nicolae, Dorica, *Un matematician român la Michigan State University*, în *Literomania*, nr. 115/2019, accesat online la adresa <https://www.litero-mania.com/un-matematician-roman-la-michigan-state-university/>.
4. Castles, Stephen, *Guest workers in Europe: a resurrection?*, 2006, p. 742, accesat online la adresa https://www.researchgate.net/publication/200820383_Guestworkers_in_Europe_A_Resurrection.
5. Corobca, Liliana, Interviu realizat de Drăghici, Georgeta, *Născut în România: Invitată Liliana Corobca, prozatoare și cercetătoare*, Radio România Cultural, 03.03.2019, accesat online la adresa <https://www.mixcloud.com/RadioRomaniaCultural/n%C4%83scut-%C3%AEn->

romania-invitat%C4%83-liliana-corobca-prozatoare-%C5%9Fi-cercet%C4%83toare-3-martie-2019/.

6. Dinioiu, Adina, *Despre matematică și literatură cu Bogdan Suceavă*, 13. 06. 2013, articol accesat online la adresa <https://www.bookaholic.ro/despre-matematica-si-literatura-cu-bogdan-suceava.html>.
7. Drugă, Dan, *Legislația Uniunii Europene în domeniul migrației. Sfera Politicii*, accesat online la adresa <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=7029>.
8. Firică, Ștefan, *Homebound or Homeless Minds. Return Migration in the 21st c. Romanian Literature*, accesat online la adresa https://litere.ro/doc/anale/2012/firica_61-70.pdf.
9. Gălan, Andra, *Imagining The Mother Tongue In Contemporary Literature On The Theme Of Migration. Case Studies: Liliana Corobca, Dan Lungu, And Marin Mălaicu-Hondrari*, în „Philobiblon. Transylvanian Journal of Multidisciplinary Research in Humanities”, vol. XXX, nr. 2 / 2025, p. 446, accesat online la adresa <https://www.philobiblon.ro/en/magazine/2025/2/volume-xxx-2025-no-2>.
10. Ghiță, Oana, *Interviu – Filip Florian: În ziua în care nu voi mai simți plăcerea scrisului, o să mă opresc*, 11. 03. 2013, accesat online la adresa <https://www.mediafax.ro/cultura-media/interviu-filip-florian-in-ziua-in-care-nu-voi-mai-simti-placerea-scrisului-o-sa-ma-opresc-10659925>.
11. Haas, Hein de, *Migration and Development. A Theoretical Perspective*, WP nr. 9, International Migration Institute, Oxford, Marea Britanie, 2008, accesat online la adresa <https://www.migrationinstitute.org/publications/wp-09-08>.
12. Ivancica, Mihaela, *Interviu cu scriitoarea și criticul literar Andreea Răsuceanu*, în „Gândul”, 07.11.2020, accesat online la adresa <https://www.gandul.ro/ganduri-printre-carti/interviu-cu-scriitoarea-si-criticul-literar-andreea-rasuceanu-pentru-mine-scrisul-e-un-mod-de-a-te-decupla-de-la-realitate-dar-nu-de-tot-ci-pastrand-o-unde-va-in-vizor-exclusiv-19530405>.
13. Mardorossian, Carine, *From Literature of Exile to Migrant Literature*, în *Modern Language Studies*, vol. 32, nr. 2 / 2002, p. 16, accesat online la adresa https://www.researchgate.net/publication/274146058_From_Literature_of_Exile_to_Migrant_Literature.
14. Mihalca, Marcela, *Cum integrezi istoria în ficțiune? un interviu cu Bogdan Suceavă*, 17.09.2010, interviu accesat online la adresa <https://atelier.liternet.ro/articol/9534/Marcela-Mihalca-Bogdan-Suceava/Cum-integrezi-istoria-in-fictiune.html>.

15. Olujić, Ivana, *Imaginarul violenței în romanele lui Radu Pavel Gheo: Noapte bună, copii! și Disco Titanic*, în „România Orientale”, nr. 37. 2024, accesat online la adresa https://rosa.uniroma1.it/rosa05/romania_orientale/article/download/54/49/98.
16. Pageaux, Daniel-Henri, *Recherches sur l'imagologie: de l'Histoire culturelle à la Poétique* (trad. Cercetări asupra imagologiei: de la istoria culturală la poetică), în „Thélème. Revista Complutense de Estudios Franceses”, nr. 8/ 1995, accesat online la adresa revistas.ucm.es.
17. Pîrjol, Florina, *Interviu cu Bogdan Suceavă*, accesat online la adresa: <https://www.bookaholic.ro/interviu-cu-bogdan-suceava.html>.
18. Prodan, Larisa, *Women Migrants In Italy: A Double Peripherality*, în „Metacritic Journal for Comparative Studies and Theory”, 9.1. / 2023, p. 185, accesat online la adresa <https://www.metacriticjournal.com/article/263/women-migrants-in-italy-a-double-peripherality>.
19. Șerban, Victoria-Silvia, *Narrative strategies in „Noapte bună, copii!”* (Good night, children!) by Radu Pavel Gheo, în „Journal of Romanian Literary Studies”, nr. 36 / 2024, accesat online la adresa <https://asociatia-alpha.ro/jrls.php?page=036-2024/Jrls-036>.
20. Tudor, Laurențiu-Ciprian, *Cred că literatura vie e spațiul unde se produc idei noi, care își întâlnesc publicul*, *Interviu cu Bogdan Suceavă*, accesat online la adresa <https://blog.libris.ro/2019/02/18/bogdan-suceava-interviu-libris-ro/>.
21. Turner, Victor, *Liminality and Communitas*, în „The Ritual Process: Structure and Anti-Structure”, Aldine Publishing, Chicago, 1969, accesat online la adresa <https://faculty.trinity.edu/mbrown/whatisreligion/PDF%20readings/TurnerVictor-%20Liminality%20and%20Communitas.pdf>
22. Untilă, Victor, *Identitate versus alteritate*, accesat online la adresa https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/7-19_15.pdf.
23. Voineagu, Vergil (coord.), *Anuarul statistic al României 2007*, Institutul Național de Statistică, București, 2007, pp.52-54, accesat online la adresa <http://www.insse.ro>.
24. Zubenschi, Ecaterina, *Teoriile sociologice ale migrației*, Centre for Studies in European Integration Working Papers Series, accesat online la adresa <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=814603>.

II.5.2 RAPOARTE, LEGISLAȚIE:

1. *Analiza fundamentării și evoluției situației obiectivului privind creșterea procentului absolvenților de învățământ superior, în conformitate cu prevederile Strategiei Europa 2020*, Curtea de Conturi a României, accesat online la adresa <https://www.edu.ro/studii-si-analize>.
2. *Directiva 2011/95/UE*, art. 2, litera f, accesat online la adresa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0095>.
3. Institutul Național de Statistică, *Migrația externă permanentă - 2008*, accesat online la adresa <http://statistici.INSSE.ro/tempoins/>.
4. *Legea nr. 20 / 1993*, Monitorul Oficial, nr. 73 din 12 aprilie 1993, art. 38, accesat online la adresa <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/3063>.
5. *Legea nr. 248 / 2005*, cu modificările și completările ulterioare, Monitorul Oficial, nr. 682 din 29 iulie 2005, art. 2, accesat online la adresa <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/63704>.